

วันปฐมพยาบาลโลก

สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ*

ทั่วโลกตระหนักอุบัติเหตุถือเป็นสาเหตุการสูญเสียที่สำคัญอันดับหนึ่ง หวังลดจำนวนอุบัติเหตุให้ได้ โดยมีการพัฒนาในทุกด้านทั้งเรื่องของวิศวกรรม จรรยา กฎหมาย การบริการทางการแพทย์ และการให้การช่วยเหลือ ณ จุดเกิดเหตุ สภากาชาดไทยก็ได้เล็งเห็นประโยชน์ในด้านนี้ จึงได้เร่งเดินหน้าโครงการให้ความรู้และฝึกอบรมเรื่องการปฐมพยาบาลแก่หน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินการด้านสาธารณูปโภค เพื่อสนับสนุนการลดอัตราการสูญเสีย โดยได้ใช้โอกาสวันปฐมพยาบาลโลกเป็นช่องทางหนึ่ง ทั้งนี้ มอบหมายให้ศูนย์ฝึกอบรมปฐมพยาบาลและสุขภาพอนามัย เป็นผู้รับผิดชอบ

สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุอันเป็นผลทำให้เกิดการบาดเจ็บของประชากรไทยไว้ว่า อุบัติเหตุนั้นสามารถแบ่งแยกได้เป็นอุบัติเหตุเล็ก และอุบัติเหตุใหญ่ โดยอุบัติเหตุเล็กนั้นได้แก่ มีดบาด หกล้ม แผลฟกช้ำ บาดแผลน้ำร้อนลวก ถูกของร้อน ส่วนอุบัติเหตุใหญ่นั้นมีสาเหตุมาจากการจราจร ถูกทำร้าย การตกจากที่สูง และบาดเจ็บจากไฟไหม้ จนเป็นผลทำให้ผู้ได้รับอุบัติเหตุต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ในกรุงเทพมหานครนั้นพบว่าในปีแต่ละปีจะมีผู้ประสบอุบัติเหตุที่ต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลมากกว่า 30,000 ราย โดยสองในสามจะเป็นปัญหาอุบัติเหตุจราจร สถิติผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจรในรอบครึ่งปีคือ มกราคม-มิถุนายน 2546 นี้มีจำนวน 14,000 ราย แต่เมื่อเทียบกับระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าอัตราการเกิดอุบัติเหตุเหล่านี้มีจำนวนลดลง ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากมาตรการการป้องกันอุบัติเหตุภัยทางการจราจรที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย เช่น การสวมหมวกกันน็อค การคาดเข็มขัด

นิรภัย และการรณรงค์เมาไม่ขับ ซึ่งทั้ง 3 มาตรการนี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางจราจรมากที่สุด ปัจจัยอีกประการที่สำคัญและเป็นปัจจัยช่วยลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุคือระบบการให้บริการของโรงพยาบาลที่ทันสมัย และระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บแบบเร่งด่วน ที่เรียกว่า Emergency medical service แต่แม้ว่าจะมีการพัฒนาในทุกด้านทั้งระบบการส่งต่อและรักษาผู้บาดเจ็บ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ปัจจัยหลักอีกประการ ได้แก่ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นที่ถูกต้อง ณ จุดเกิดเหตุเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา ทั้งในแง่การช่วยชีวิตและลดปัญหาพิการทุพพลภาพ

และเนื่องในโอกาสวันเสาร์ที่สองของเดือนกันยายนของทุกปี สหพันธ์สภากาชาดและสภาชีกวงเดือนแดงระหว่างประเทศ International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies จัดให้เป็นวันปฐมพยาบาลโลก (First Aid day) ซึ่งในปีนี้ตรงกับวันเสาร์ที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2546 โดยมีเป้าประสงค์ให้เกิดการรณรงค์ การลดการสูญเสียจากปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นให้ได้ โดยตั้งเป้าให้แต่ละประเทศดำเนินการอบรมด้านปฐมพยาบาลให้แก่ประชากรให้ได้เพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากสาเหตุการเสียชีวิตและทุพพลภาพจากอุบัติเหตุอันเป็นสาเหตุของการสูญเสียที่สำคัญอันดับหนึ่งของทั่วโลก ซึ่งตรงกับแนวคิดการให้ความรู้และทักษะเรื่องการทำปฐมพยาบาลของสภากาชาดไทยที่มีการดำเนินการมาแล้วกว่า 30 ปี ด้วยเห็นว่าให้การให้ความรู้และฝึกอบรมการปฐมพยาบาลที่ถูกต้องนั้นจะสามารถช่วยลดจำนวนผู้เสียชีวิต และทุพพลภาพจากอุบัติเหตุทั้งการจราจรและอื่น ๆ ได้เป็นอย่างมาก

* ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมปฐมพยาบาลและสุขภาพอนามัย สภากาชาดไทย

ศูนย์ฝึกอบรมปฐมพยาบาลและสุขภาพอนามัย ได้เคยทำการสำรวจร่วมกับบริษัท คอร์ปอเรท พับลิครีเลชั่น คอนซัลแตนท์ จำกัด เกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ด้านนี้ในประชากรไทยพบว่าผู้ที่มีความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลแบบ เล็ก ๆ น้อยๆ นั้นมีประมาณ 30 % แต่ในจำนวนนี้มีผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมั่นใจในการปฐมพยาบาล ผู้บาดเจ็บก่อนที่จะส่งต่อไปยังโรงพยาบาลมีเพียง 1 ใน 3 ซึ่งถือเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับอัตราการเกิด อุบัติเหตุและเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด

สภาวิชาชีพไทยจึงถือเป็นพันธกิจในการเร่งให้ความรู้และอบรมทักษะแก่ประชากรให้ได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานที่ผ่านมาอาศัยการอบรมลักษณะของรายบุคคลและสภาวิชาชีพไทยก็มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านนี้จำนวนจำกัด การรณรงค์และรูปแบบของการจัดการฝึกอบรมในปัจจุบันจึงได้พัฒนากลยุทธ์ขึ้นหลายประการ ได้แก่

1. การปรับหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนสั้น ๆ โดยใช้หลักสูตรมาตรฐานของกาชาดสากล ตัดเป็นตอน ๆ เพื่อให้ผู้สนใจเข้ารับการอบรมตามระยะเวลาที่สะดวก และเก็บเป็นเครดิตสะสมเพื่อรับประกาศนียบัตรได้

2. การจัดการอบรมให้กลับกลุ่ม เช่น กลุ่มโรงงาน

ซึ่งขณะนี้ทำร่วมกับองค์กรสาธารณะได้แก่ Global Alliance ที่มีวัตถุประสงค์พัฒนาความเป็นอยู่ของคนงานในโรงงานหรือบุคลากรที่ทำงานบริการและสาธารณูปโภค กลุ่มพนักงาน โรงแรม เจ้าหน้าที่ สถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะสถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ควรที่จะมีผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการให้การปฐมพยาบาลเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นได้ การอบรมก็จะทำตามหลักสูตรมาตรฐานเป็นระยะ ๆ เมื่อครบขั้นตอนตามที่กำหนดก็จะได้รับประกาศนียบัตรที่ออกโดยสภาวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานและองค์กรที่เข้ารับการฝึกอบรมนั้นมีบุคลากรที่ผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลเทียบเท่ามาตรฐานสากล อีกทั้งยังสามารถสร้างเครือข่ายให้ความรู้ในลักษณะนี้ต่อไปยังองค์กรอื่น ซึ่งคาดว่าจะการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถช่วยลดจำนวนปัญหาการบาดเจ็บอันเป็นผลให้เกิดการสูญเสียต่อประชากรทั้งทางร่างกายที่สามารถจะช่วยลดอัตราการตาย อัตราทุพพลภาพ และการสูญเสียทั้งทรัพย์สินอันเป็นรายจ่ายในการรักษาได้เป็นอย่างดี และเสริมรับโครงการใหญ่ของรัฐบาลที่กำลังดำเนินการอยู่ในด้านอื่น ๆ ที่ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี จาตุรนต์ ฉายแสง กำกับดูแลอยู่ และมีข้อมูลหรือข่าวออกมาเป็นระยะ ๆ ในขณะนี้